

STJERNESKUDDET

MEDLEMSBLAD FOR ØSTJYSKE AMATØR ASTRONOMER

Brorfelde Det store Schmidtteleskop

November

2008

ØSTJYSKE AMATØR ASTRONOMER

Ole Rømer Observatoriet
Observatorievejen 1
8000 Århus C

www.oeaa.dk

Formand:

Torben Tastrup
Tagmosevej 21H
8541 Skødstrup
86993467
ttau@tocobs.org

Næstformand:

Bjarne Winkler
Søndermarken 68
8560 Kolind
86156619
bwinkler@post9.tele.dk

Kasserer:

Mette Christensen
Nedergårdsvej 65C
8200 Århus N
86109845

Bestyrelsesmedlem/Webmaster:

Lars Buske Nielsen
Jebjergvej 38, Jebjerg
8870 Langå
86993542
lars@buske.dk

Redaktion:

Kristian Jakobsen - 29 42 36 13 - krja@mail.tele.dk

Formandsberetning, 2008, Østjyske Amatør Astronomer

Den 15. november var der generalforsamling. Anders havde en hilsen med fra vores gamle formand, Elisabeth. Anders kunne fortælle, at hun d.1. august 2006 havde fået en hjerneblødning, og at dette havde ført til, at hun i 23 dage havde været indlagt på intensivafdelingen. Derefter havde hun ligget en måned på neurologisk afdeling på Kommunehospitalet og derefter to måneder på Hammel Neurocenter. Alle var chokerede over disse oplysninger, da ingen tilsyneladende havde tænkt videre over, hvorfor Elisabeth var stoppet med at komme til klubmøderne. Elisabeths tilstand er nu stabil - hun er blevet bevægelseshæmmet, men heldigvis er hun rent mentalt ikke sat tilbage.

Efter at vi havde sundet os oven på de kedelige nyheder, blev generalforsamlingen afviklet.

Vores bestyrelsesmedlem og redaktør, Steffen valgte at træde ud af bestyrelsen. I hans sted indtrådte Bjarne på posten som næstformand. Steffen ønskede endvidere at forlade posten som redaktør, så der skulle findes en afløser. Hans kom med en udmelding om, at han ville indtræde som redaktør, og Kristian ville assistere som medredaktør og endvidere fortsat sørge for trykning og distribution af klubbladet.

Et par ændringsforslag til vedtægterne blev herefter drøftet. Som et markant punkt kan nævnes beslutningen om at praktisere differentieret medlemskab. De der ønsker at modtage Stjerneskuddet i elektronisk form slipper billigere, 125 kr. mod 200 kr., hvis man ønsker at modtage bladet med posten.

Bestyrelsens forslag om at sælge klubbens bøger på en auktion blev vedtaget. Der var også et forslag om at præsentere klubbens medlemmer med billede. Denne medlemsoversigt skal så sendes ud med bladet. Forslaget blev vedtaget.

Den 13. december var der julemøde.

Efter oplysningen om Elisabeths sygdom har jeg på klubbens vegne sendt en buket blomster og en hilsen til hende.

Herefter var der en snak om emnerne for de fremtidige klubmøder. Der var bl.a. et ønske om at få foredrag med andre naturvidenskabelige emner end astronomi.

Den foreslåede klubtur til Brorfelde Observatoriet kom igen frem – der blev efterlyst en eller flere personer som ville tage sig af at arrangere turen. Kjeld Abel påtog sig opgaven.

Herefter blev Julequizen hvor folk selv skulle have forslag med igen praktiseret.

På medlemsmødet den 10. januar blev der som annonceret afholdt auktion over klubbens bøger. Der var på dette møde et større fremmøde end sædvanligt. Charley modtog valget som auktionarius, og alle klubbens bøger blev solgt til fordelagtige priser.

Det Astronomiske År 2009 (IYA 2009) arrangement blev herefter drøftet. Vi skulle finde ud af, hvilke aktiviteter ØAA kunne stå for. Der var f.eks. mulighed for at markedsføre astronomien i forbindelse med arrangementer som fortovsastronomi. Emnet ville blive taget op på et kommende klubmøde.

Den 14. februar havde vi besøg af Peter Bjørnholt som holdt et interessant foredrag om klimaforandringer.

Den 13. marts havde vi ”Medlemmernes aften” der denne gang blev praktiseret i en mere ordnet form. Medlemmerne var forud blevet opfordret til at komme med korte indlæg, hvis de havde noget som de ville fortælle om.

Denne opfordring havde fire taget op, og Bjarne lagde ud med at fortælle om sit nybyggede observatorium. Herefter havde Hans et indlæg om astrofoto på det mere tekniske niveau.

Kristian kom herefter på – han ville også godt fortælle om sit observatorium, og til sidst havde Jørgen Enkelund et indlæg om fjernstyrede teleskoper. Man kan nu via Internettet - mod passende betaling, hægte sig på et observerende teleskop et eller andet sted i verden. Det er muligt at bestemme, hvilke objekter teleskopet skal fotografere, og man har efterfølgende mulighed for at downloade de billeder som teleskopet tager.

Astronomiens År 2009 blev også drøftet. Der meldte sig et antal personer, som på onsdage i 2009 skulle stille på Steno Museet med kikkert.

Endvidere talte vi om projekt ”Mobilt Planetarium”, der først og fremmest skal bruges til fremvisning af himlen for ungdommen, skoler osv. Arbejdsgruppen består af repræsentanter fra de forskellige danske astronomiske klubber, og den har sammensat en pakke bestående af en 18” Dobson, et lysfølsomt farvekamera og et antal små fladskærmsmonitører – det hele sat på en trailer som kan spændes bag en bil – lige til at køre ud i felten med. Det skulle afgøres

om ØAA ville være med til at søge om en sådan trailer til klubben. Det viste sig hurtigt, at der ikke kunne mønstres folk som havde lyst til at bemande dette projekt, og jeg kunne derfor melde videre, at ØAA ikke var interesseret i en planetarietrailer.

Den 10. april var aftenens emne ”Astrofotografering”. Det var et emne som fik mange på banen. Kristian stillede sin 100 mm refraktor op ude på parkeringspladsen, og Bjarne gjorde udstyr til videoovervågning af himlen klar. Udstyret bestod af en telelinse med påmonteret webcam, og inde i varmen stillede han en videoskærm op.

Anders holdt et indlæg om den måde som han praktiserer astrofotografering og guiding på. Jørgen demonstrerede brugen af sit Meade LPI udstyr, og vi så nogle af hans solbilleder. Til sidst fortalte han om fjernstyrede teleskoper.

Kristian fortalte om, hvordan man fotograferer gennem en kikkert med et almindeligt digitalkamera, og Mogens demonstrerede en software der kan bruges til at udjævne en ujævn himmelbaggrund med. Til sidst var det så Bjarnes tur, og han kunne bl.a. vise levende billeder af Månen på den medbragte monitor tilsluttet kameraet ude på teleoptikken på parkeringspladsen.

Den 8. maj var det igen ”Medlemmernes aften”. Det var flot, klart vejr, så Anders havde klubkikkerten med, og den blev stillet op nede på græsset, så vi gennem solfiltret kunne betragte protuberanser – omend der ikke var meget at se.

Tilbage i klubhuset kunne Anders vise en optagelse af supernovaen i NGC4490

Jeg kunne oplyse, at forårsturen til Brorfelde blev flyttet til efteråret – nærmere bestemt til d. 18.-19. oktober. Herefter viste Kristian en video om supernovaens historie.

Den 12. juni holdt Philip Jarnhus et spændende foredrag om CERN. Emnet var særdeles relevant, da opstarten af den store accelerator var umiddelbart forstående. Vi fik et godt indblik i acceleratorens historie og virkemåde samt organisationen bag.

Den 10. juni var vi en lille flok som havde taget imod Bjarnes invitation til sommermøde. Vi skulle selvfølgelig se Bjarnes observatorium – men også stifte

bekendtskab med flere forskellige kager, som Bjarnes kone, Barbara havde bagt, så ingen gik sultne fra bordet. Det var et rigtig hyggeligt møde.

Den 7. august havde vi besøg af Kim Lang som fortalte om "Asteroidernes fysik". Kim havde sammensat et foredrag som gav os et godt indblik i Asteroidernes natur. Kim viste bl.a. nogle interessante asteroide-animationer.

Den 11. september var overskriften "Medlemmernes aften". Et af emnerne denne aften var solformørkelsen d. 1. august, hvor Månens skygge bl.a. strøg hen over Sibirien, hvor Jørgen tilfældigvis havde valgt at stille sig, så vi fik en beretning om hans oplevelser både før og efter begivenheden.

Mogens fortalte herefter om asteroideobservation, og i den forbindelse gennemgik han sin hjemmeside, hvor man kan finde flere forskellige links som netop relaterer sig til hjemmesider som beskæftiger sig med asteorider. Det blev en omfattende gennemgang, og der blev derfor ikke tid til Bjarne, som ville vise billeder fra det netop overståede starparty i Midtjysk Astronomiforening.

Den 9. oktober var det så Bjarnes tur til at vise billeder fra MAF's Starparty som blev afholdt i weekenden omkring d. 6. september.

Ole J Knudsen har meddelt os, at arrangementet på Steno med fremvisning af himlen på onsdage i 2009 ikke bliver til noget pga. manglende bevilling.

Herefter havde vi en snak om den nye bobbeltåge i Svanen. Jeg viste et billede, som TOC Observatory havde optaget på dagene 25, og 26 september. Mogens foreslog, at slå området op på Palomar Sky Survey, og det viste sig, at man også her kunne se boblen – den var dog meget svag, og dette er forklaringen på, at man ikke dengang opdagede den.

Herefter startede vi en debat omkring min leder "ØAA – hvor er vi på vej hen?" som blev bragt i Stjerneskuddet op til klubmødet. Min leder tager udgangspunkt i den nemmere adgang til astronomiske nyheder, og den nemme adgang til at diskutere astronomiske emner på forskellige fora på Internettet. Mit ærinde var at få sparket gang i en debat omkring klubbens fremtid på grundlag af de ændrede forhold, men også gøre opmærksom på medlemmernes forholdsvis lille engagement i forbindelse med at påtage sig opgaver for klubben. Det skal dog nævnes, at enkelte har bidraget positivt med f.eks. at foreslå eller skaffe foredragsholdere til klubmøderne. Derudover meldte jeg i min leder ud, at jeg ønsker at stoppe som formand. Årsagen til at jeg ønsker

at stoppe i bestyrelsen er, at jeg føler, at jeg har for lidt tid i dagligdagen til alle de forskellige gøremål jeg har. Ud over at være bestyrelsesmedlem i ØAA sidder jeg også i bestyrelsen for Astronomiske Selskab, jeg er formand for Astrofotosektionen og indgår endvidere i et udvalg som er i færd med at redigere den nye version af Astronomisk Guide 2009. Derudover har jeg som bekendt et observatorium som jeg holder meget af at bruge, og derfor må nogle af de opgaver som jeg varetager vige. Det er vigtigt for mig at få meldt ud, at jeg ikke vil forlade posten pga. uenighed eller en decideret utilfredshed men blot at jeg føler, at jeg hellere vil bruge min tid på andre opgaver.

Der var flere som udtrykte utilfredshed med min beslutning – der var tilsyneladende en forventning om, at den nuværende bestyrelse ville fortsætte mange år endnu.

Hans ville have bekræftet, at min beslutning var endelig, da han sammen med vores tidligere kasserer, Lars Uldall-Hansen, og Erik Høeg havde talt om at danne ny bestyrelse, hvis den gamle bestyrelse trådte tilbage. Men Bjarne, Mette og Lars meldte ud, at de ikke havde planer om at træde tilbage. Mødet sluttede kl. 22, og der var ikke kommet en afklaring mht. min afløser.

Brorfeldturen

Den 18. oktober var vi så en lille flok på 9 personer, der om morgenen kørte på katamaranfærgen i Århus havn – den annoncerede Brorfeldetur var i gang. Desværre afstedkom en misforståelse mellem Claus og Jørgen Frandsen, at Jørgen ikke kom med. Det var alle meget ærgerlige over. Claus, der er maskinmester på Mols-Linien fik arrangeret et besøg i skibets cockpit, og mens vi stod der, kunne vi se Solen stå op. I land på Odden blev kursen sat mod København, hvor vi havde en aftale kl. 10:00 med Erling Poulsen, som ville vise rundt i Rundetårn. Det blev en meget omfattende historisk gennemgang, og vi bevægede os langsomt op gennem tårnet, hvor der blev gjort flere ophold. Vi var bl.a. inde på loftet over Trinitatiskirken og se gamle sager, og turen endte efter omkring to timer oppe i observatoriet, hvor vi fik set den gamle refraktor med det gamle mekaniske drev fra 1929. Kl. 12 gik turen til Holbæk, hvor vi holdt frokost, og herefter kørte vi til Brorfelde, hvor vi mødtes med en del repræsentanter fra flere astronomiske klubber. De holdt netop pause for at få en rundvisning til de forskellige kupler med instrumenter.

Vi så det store Schmidt-teleskop og KAFs 12" refraktor og endelig en mindre Cassegrain – som ikke blev brugt, men blot fungerede som fundament til en større, nyere Schmidt Cassegrain ejet af Brorfeldes Venner.

Senere nede i hovedbygningen fik vi en velsmagende aftensmad – kinesermad sammen med de andre klubfolk, og da de var taget hjem, fordrev vi resten af aftenen med at spille "Olsen" – et spil der afstedkom en del morskab.

Søndag formiddag var vi efter morgenmaden oppe i meridiankuplen som er ombygget og nu fungerer som Brorfeldes Venners klubhus. Her holdt Hans Jørn Fogh Olsen et spændende foredrag om Tunguskahændelsen der netop i år har 100 års jubilæum.

Kl. 12 gik turen atter hjemad og vi var tilbage i Århus kl. 15.

Torben

Medlemsmødet den 9. Oktober

Siden Sidst

Se afsnittet "Den 9. oktober" i formandsberetningen side 6 og 7.

Generalforsamlingen den 6. november

Indkomne forslag til behandling ved generalforsamlingen den 6. november:

Bestyrelsens forslag til vedtægts ændringer kan ses i referatet af bestyrelsesmøde 17. oktober 2008 hos Torben, side 10 og 11.

Bestyrelsen ønsker disse forslag behandlet ved generalforsamlingen den 6. november 2008.

Referat af bestyrelsesmøde 17. oktober 2008 hos Torben

Dagsorden:

1. Den kommende generalforsamling
 - a. Ordstyrer til mødet
 - b. Valg af bestyrelse
2. Regnskab – budget
3. Evt.

Mette vil godt have flyttet generalforsamlingsdatoen til midt i november, så der er mulighed for at få afsluttet og revideret regnskabet. Enighed om, at gøre dette i fremtiden.

1a. Foreslåede ordstyrere: Anders, Benthe, Kristian

1b. Der kunne ikke foreslås en kandidat til afløsning for Torben, så det er op til generalforsamlingen at finde en løsning.

Både Bjarne, Mette og Lars genopstiller.

2. Kassebeholdningen er stort set den samme som sidste år, så det blev besluttet ikke at regulere kontingentet. 125 kr. for medlemmer som modtager Stjerneskuddet pr. mail og 200 kr. for medlemmer som ønsker at modtage bladet med posten.

Budget:

Det blev vedtaget at afsætte 4000 kr. til klubaktiviteter.

Budgettet skal ellers ligne det fra sidste år. Mette udsender budget til resten af bestyrelsen.

Herefter blev bestyrelsens ændringsforslag til vedtægterne drøftet. Man kom frem til følgende:

Bestyrelsens ændringsforslag til vedtægterne:

§ 3

Foreningens ledelse vælges på generalforsamlingen og består af mindst 3 og højst 5 personer. Der vælges formand, kasserer og manglende bestyrelsesmedlemmer. Kassereren kan også vælges uden for bestyrelsen.

Afgørelser træffes internt i bestyrelsen ved simpelt stemmeflertal. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme den afgørende.

§8

Den årlige generalforsamling afholdes sædvanligvis på novembermødet. Datoen for generalforsamlingen skal offentliggøres for medlemmerne mindst en måned før. Forslag der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være bestyrelsen i hænde senest 20 dage før generalforsamlingen.

Eventuelle forslag offentliggøres i Stjerneskuddet forud for generalforsamlingen.

Ekstraordinær generalforsamling kan indkaldes af bestyrelsen, eller af 1/3 af medlemmerne. I begge tilfælde, hvis der fremsendes skriftligt ønske til bestyrelsen herom sammen med begrundet dagsorden.

Indkaldelse af ekstraordinær generalforsamling skal ske med mindst én måneds varsel.

§ 10

Dagsordenen til den ordinære generalforsamling skal mindst indeholde følgende punkter:

10.1: Valg af dirigent, stemmetællere *) og referent.

10.2: Formandens beretning.

10.3: Kassereren forelægger revideret årsregnskab til godkendelse, og fremlægger forslag til budget.

10.4: Behandling af indkomne forslag.

10.5: Fastsættelse af kontingentets størrelse for næste år.

10.6: a. Valg af formand, bestyrelsesmedlem/mer og kasserer.
 b. Valg af 1. og 2. Suppleant til bestyrelsen.
 c. Valg af revisor.
 d. Valg af revisorsuppleant.

Genvalg kan finde sted.

10.7: Eventuelt.

* Ved ethvert valg skal afstemning ske skriftligt, såfremt blot ét medlem ønsker det.

§4

Tekst rettes fra 11.5 til 10.5

§5

Medlemskabet følger kalenderåret. Der kan mindes om kontingentbetaling via bladudsendelse i januar. Såfremt et medlem ikke betaler kontingent inden indbetalingsfristens udløb, (31. januar) kan det pågældende medlem uden yderligere påmindelse blive slettet af medlemslisten.

Potentielle medlemmer kan få bladet og deltage i møder i højst 3 måneder uden at betale kontingent.

Ved indmeldelse efter 1. juli betales kun $\frac{1}{2}$ kontingent for nye medlemmer.

Medlemslisten må kun udleveres til medlemmer.

3. Herefter blev det drøftet, hvad klubben i fremtiden kan gøre for at imødekomme folk som henvender sig til klubben. Der var forslag om, at klubben kan annoncere, hvilke personer der vil stille sig til rådighed for at hjælpe nye. Det kan f.eks. være hjælp til kollimering af en kikkert eller hjælp til betjening af et computerstyret teleskop. Klubben kan så via sin hjemmeside og i bladet offentliggøre, hvem der kan hjælpe med hvad.

Vedr. foredrag. Det skal undersøges, om klubben mod indbetaling af et beløb til Folkeuniversitetet kan skaffe adgang til Folkeuniversitets foredragsrække for de klubmedlemmer som ikke er medlemmer af Astronomisk Selskab.

Månedens himmel v/Bjarne Winkler

Gældende for november måned.

Planeterne:

Merkur er kun synlig på morgenhimlen de første syv dage

Venus vender igen tilbage på himmelen, tidligt på aftenhimlen. Først på måneden går den ned omkring kl. 18.30 og ved slutningen kl.ca. 19.11. Lysstyrken ligger ca. på -4.1 Mag, og skiven er ca. 15 buesekunder med ca. 75 % belyst skive.

Mars kan ikke ses mere på nathimlen i dette år.

Jupiter er synlig den første del af natten, den går ned ca. kl. 20.00 ved månedens begyndelse og ca. kl. 19.25 ved slutningen. Lysstyrken er nu nede på ca. -2.0 Mag. og fylder nu ca. 35 buesekunder.

Saturn ses nu på morgenhimlen. Ved månedens begyndelse står den op ca. kl. 02.25 og ved slutningen ca. kl. 00.42. Lysstyrken er på ca. -1 Mag., og ringene står nærmere kantstillingen, som nås næste år, og defor kun ses som en smal streg evt. er helt usynlig.

Uranus er fuldt synlig, og ved månedens begyndelse går den ned ca. kl. 02.37 og ca. kl. 00.42 ved slutningen. Den ”grønligt” lysende planet har en lysstyrke på ca. 5.8 Mag.

Neptun går ned ca. kl. 00.04, med en lysstyrke på ca. 7.9 Mag. ved månedens begyndelse, og ved slutningen af måneden sker det ca. kl. 22.08. Neptun fylder ca. 2.3 buesekunder, og den har et blåligt skær.

METEORER

Meteorstrømme i november er i første række ”Leoniderne” hvor maximum er omkring natten mellem den 15. og 16. november, hvor der skulle komme op til 115 skud i timen omkring kl.ca. 01.20, men på grund af månelys på dette tidspunkt, må det forventes, at de ”synlige”(Mag. 5.5) er nede på ca. 50-60 skud/time. Desuden er der ”Nordlige og sydlige Taurider” som skulle være aktive fra månedens begyndelse til ca. 25. november. Disse kendes på den tilsyneladende meget langsomme indtrængen i atmosfæren. Ca. 30 km/sekund. De stammer for øvrigt fra kometen 2P/Encke.

KOMETER:

Der er kommet forskellige kometer på himlen nu. "C/2008 A1(McNaught)" og "C/2006 OF2 (Broughton)" samt "144P/Kushida". De ligger på lysstyrker mellem ca. 8.5 og 12.0 Mag.

Stjernehimlen:

Stjernehimlen domineres af alle de "kendte" stjernebilleder "Cassiopeia"- "Andromeda"- "Perseus"- "Vædderen"- "Svanen" og mange andre med en mængde "Deepsky" objekter, som det nu anbefales at studere.

Jeg vil gerne opfordre medlemmerne til at komme med beretninger om foretagne observationer, f.eks. som et lille foredrag med eller uden billeder, evt. billeder af objektet fra bøger el.lign. eller bare fortælle om oplevelsen.

Data til dels fra Sterne und Weltraum 11 2008.

B.Winkler

Borfeldturen den 18. og 19. oktober

Supplement til afsnittet "Borfeldturen" side 7.
v/Kristian Jakobsen

Så kom vi endelig af sted. Sejlturen foregik stille og rolig med en smuk solopgang. Lidt for stille mente Claus, da sejlturen foregik med kun 3 af de 4 motorer, så han gik ned og sparkede den 4. motor i gang.

Erling Poulsen har startet en spændende beretning og rundvisning ved Rundetårn.

Til højre ser vi et billede fra en dukkeudstilling i Bibliotekssalen.

Nedenfor har vi den flotte gamle refraktor med det gamle mekaniske drev fra 1929.

Nedenfor til højre ser vi en model af Ole Rømers meridiankikkert.

Brorfelde ligger i et meget smukt kuperet terræn. Midt i billedet kan man skimte meridiankuplen, som nu er ombygget og fungerer som Brorfeldes Venners klubhus.

Hans Jørn Fogh Olsen, som holdt et spændende foredrag for os om Tungskahændelsen, ses her ved det store Schmidtteleskop.

NOVEMBER-MØDET

Torsdag den 6. november kl. 19.30

Generalforsamling

Så er det blevet november, og det betyder, at der igen er tid til den årlige generalforsamling i ØAA.

Læs formandens beretning (side 3-8) og bestyrelsens forslag til vedtægtsændringer (side 10-11) inde i bladet.

Mød talstærkt op

Kommende møder

**Torsdag den 11. december
- Julemøde**

Deadline for indlæg er fredag den 28. november